

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โครงสร้างระบบบริหารการศึกษา

ระบบบริหารการศึกษาของไทยเป็นส่วนหนึ่งของระบบบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง ระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาค และระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น (ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 218 ลงวันที่ 29 กันยายน 2515) จึงทำให้การจัดระบบบริหารศึกษาคงผูกพันอยู่กับระบบบริหารราชการแผ่นดิน โดยจัดให้มีส่วนราชการรับผิดชอบในการจัดการศึกษา ทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น

การบริหารราชการส่วนกลางมีส่วนราชการที่เป็นกระทรวง ทบวง กรม หรือ ส่วนราชการที่มีฐานะเป็นกรมรับผิดชอบจัดการศึกษาอยู่หลายหน่วยงาน กล่าวคือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ รับผิดชอบในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการศึกษาโดยส่วนรวมของประเทศ ทบวงมหาวิทยาลัยรับผิดชอบเกี่ยวกับการอุดมศึกษา ทั้งของรัฐและเอกชน กระทรวงศึกษาธิการรับผิดชอบ ตั้งแต่การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษาบางส่วนทั้งของรัฐและเอกชน รวมทั้งงานที่เกี่ยวกับการศาสนา และศิลปวัฒนธรรม โดยมีกรมหรือหน่วยงานที่มีฐานะเป็นกรมในสังกัด รับผิดชอบ เป็นส่วน ๆ ไป

กระทรวงศึกษาธิการแบ่งส่วนราชการ ออกเป็นดังนี้

1. สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี
2. สำนักงานปลัดกระทรวง
3. กรมการฝึกหัดครู
4. กรมการศาสนา

5. กรมการศึกษานอกโรงเรียน
6. กรมวิชาการ
7. กรมพลศึกษา
8. กรมศิลปากร
9. กรมสามัญศึกษา
10. กรมอาชีวศึกษา
11. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
12. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
13. วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา
14. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู
15. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

นอกจากนี้ยังมีคุรุสภา เป็นหน่วยงานที่อยู่ในความควบคุมดูแลอีกแห่งหนึ่งด้วย

• (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กองแผนงาน 2524 : 1)

ในการบริหารราชการส่วนภูมิภาค จัดแบ่งออกเป็นจังหวัด และอำเภอ การแบ่งส่วนราชการของกรม หรือส่วนราชการที่มีฐานะเป็นกรมในกระทรวงศึกษาธิการแตกต่างจากกระทรวงอื่น ๆ กล่าวคืองานการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการนั้นมีอยู่ทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักร โดยมีสถานศึกษา หรือหน่วยงานและวัด เป็นหน่วยปฏิบัติการอยู่ทุกตำบล ทุกหมู่บ้าน กรมและส่วนราชการที่มีฐานะเป็นกรมซึ่งมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของกระทรวงไม่มีการแบ่งส่วนราชการออกเป็น การบริหารราชการส่วนภูมิภาค สถานศึกษาหรือหน่วยงานในสังกัดที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาคจึงเป็นการบริหารราชการส่วนกลางทั้งสิ้น แม้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่แบ่งส่วนราชการออกเป็นสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดและสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ก็เป็นกรมบริหารราชการส่วนกลาง ไม่ใช้การบริหารราชการส่วนภูมิภาค คงมีแค่สำนักงานปลัดกระทรวงเท่านั้นที่มีการแบ่งส่วนราชการออกเป็น การบริหารราชการส่วนภูมิภาค คือ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด และสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ 2529 : 108)

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด และสำนักงานศึกษาธิการอำเภอที่มีศึกษาธิการจังหวัดและศึกษาธิการอำเภอเป็นผู้รับผิดชอบบริหารงานตามลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับศึกษาธิการจังหวัดนั้นตามขอ 4 และขอ 51 แห่งประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 218 ลงวันที่ 29 กันยายน 2515 กำหนดให้มีตำแหน่งศึกษาธิการจังหวัดเป็นหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัด มีหน้าที่ช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัดเกี่ยวกับงานการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ซึ่งเป็นงานในหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการ เนื่องจากงานของกระทรวงศึกษาธิการมีขอบข่ายกว้างขวางมาก ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค และกรมหรือส่วนราชการที่มีฐานะเป็นกรมอื่นในสังกัดมิได้แบ่งส่วนราชการเป็นการบริหารราชการส่วนภูมิภาค ดังนั้นศึกษาธิการจังหวัดจึงเป็นผู้รับผิดชอบงานของกระทรวงศึกษาธิการที่มีอยู่ในส่วนภูมิภาค (สำนักงานปลัดกระทรวง, กองการเจ้าหน้าที่ 2527 : 1)

นอกจากนี้ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ 687/2519 ลงวันที่ 27 ธันวาคม 2519 กำหนดให้ศึกษาธิการจังหวัดเป็นผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการที่ส่งมาประจำจังหวัด เพื่อช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัดในการปฏิบัติหน้าที่ราชการที่เป็นหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการในเขตจังหวัด และดูแลการปฏิบัติราชการของส่วนราชการสังกัดส่วนภูมิภาค และส่วนราชการสังกัดส่วนกลางที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาคในเขตจังหวัดนั้น ทั้งนี้เพื่อให้การปฏิบัติงานของกระทรวงศึกษาธิการวิเอกภาพ ประสานสัมพันธ์ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งในส่วนภูมิภาคด้วยกัน และทั้งส่วนกลางกับส่วนภูมิภาค

ดังนั้นบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของศึกษาธิการจังหวัดจึงเกี่ยวข้องกับงานการจัดการศึกษาของกรม และส่วนราชการซึ่งมีฐานะเป็นกรมในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่มีการดำเนินงานอยู่ในส่วนภูมิภาค

สำหรับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นมีส่วนราชการที่รับผิดชอบจัดการศึกษาคือกรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และเทศบาลต่าง ๆ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่อยู่ในความควบคุมดูแลของกระทรวงมหาดไทย

ความเป็นมาของตำแหน่งศึกษาธิการจังหวัด

ตำแหน่งศึกษาธิการจังหวัด ซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนราชการรับผิดชอบงานของกระทรวงศึกษาธิการในส่วนภูมิภาคนั้น ได้เริ่มมีมาตั้งแต่ พ.ศ. 2449 โดยเริ่มจากกระทรวงธรรมการ (ชื่อในขณะนั้น) ได้ส่งครูประกาศนียบัตรออกไปดูแลการศึกษาในต่างจังหวัด ซึ่งเรียกว่า "ข้าหลวงธรรมการ" (ฉลอม อินทกุล 2507 : 34) ต่อมาในปี พ.ศ. 2451 การศึกษาคามหัวเมืองขยายตัวมากขึ้น กระทรวงธรรมการจึงได้มอบหมายให้ข้าหลวงเทศาภิบาล เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาในมณฑลของตน และให้ข้าหลวงธรรมการเป็นเจ้าหน้าที่จัดการศึกษา ขึ้นอยู่ในบังคับบัญชาของข้าหลวงเทศาภิบาลโดยตรง และได้แต่งตั้งตำแหน่งผู้ช่วยธรรมการหัวเมือง เพื่อแบ่งเบาภาระของข้าหลวงธรรมการ โดยเรียกว่า "ธรรมการเมือง" ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ. 2459 ได้เปลี่ยนชื่อมาเป็น "ธรรมการจังหวัด" ตามประกาศเปลี่ยนชื่อท้องที่ปกครองให้เปลี่ยนชื่อเมือง เป็นจังหวัด (กระทรวงศึกษาธิการ 2507 : 156-157)

ในปี พ.ศ. 2462 ได้มีการเปลี่ยนชื่อกระทรวงธรรมการเป็นกระทรวงศึกษาธิการ ตำแหน่งธรรมการจังหวัดจึงได้เปลี่ยนมาเป็นศึกษาธิการจังหวัดด้วย แต่ในปี พ.ศ. 2469 กระทรวงศึกษาธิการได้เปลี่ยนชื่อกลับมาเป็นกระทรวงธรรมการ ตำแหน่งศึกษาธิการจังหวัดก็ได้เปลี่ยนมาเป็นธรรมการจังหวัดอีกครั้งหนึ่ง จนในปี พ.ศ. 2484 เมื่อกระทรวงธรรมการได้เปลี่ยนชื่อมาเป็นกระทรวงศึกษาธิการ ตำแหน่งธรรมการจังหวัด จึงได้เปลี่ยนมาเป็นศึกษาธิการจังหวัดและได้ใช้มาจนทุกวันนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2507 : 463-464)

บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของศึกษาธิการจังหวัด

ตั้งแต่มีตำแหน่งศึกษาธิการจังหวัดเป็นต้นมา ศึกษาธิการจังหวัดเป็นข้าราชการส่วนภูมิภาคตำแหน่งเดียวที่กระทรวงศึกษาธิการส่งไปประจำอยู่จังหวัด เพื่อดูแลการจัดการศึกษาภายในจังหวัด โดยทำหน้าที่ช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัดในงานด้านการศึกษา ดังนั้นงานในอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของศึกษาธิการจังหวัดจึงมีขอบเขตกว้างขวางมาก นอกจากจะจัดการศึกษาของจังหวัดให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลและคามที่กระทรวงศึกษาธิการมอบหมายแล้ว จะต้องปฏิบัติงานตามคำสั่งของผู้ว่าราชการจังหวัด ในงาน

ราชการท่านอื่น ๆ ของจังหวัดอีกด้วย

จากการวิจัยของ ฉลอม อินทกุล เกี่ยวกับมโนทัศน์ของศึกษานิการจังหวัด เมื่อ พ.ศ. 2507 (ฉลอม อินทกุล 2507 : 185-191) พบว่า งานในมโนทัศน์ หน้าที่ของศึกษานิการจังหวัด ในฐานะที่เป็นผู้แทนกระทรวงศึกษานิการ ที่ส่งไปดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ในส่วนภูมิภาค นับว่าเป็นหัวหน้าส่วนราชการที่สำคัญ ผู้ซึ่งจะช่วยยกฐานะค่านิยมการศึกษาของประชาชนโดยทั่วไปให้สูงขึ้น หน้าที่ความรับผิดชอบที่สำคัญได้แก่ การบริหารการศึกษาทั้งในระดับก่อนการศึกษากภาคบังคับ การศึกษาระดับประถมศึกษาและการศึกษาระดับมัธยมศึกษา กล่าวคือ ในระดับก่อนการศึกษากภาคบังคับศึกษานิการจังหวัดจะต้องจัดการศึกษาระดับนี้ให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่โรงเรียนราษฎร์ทั่วไป ทั้งในค่านิยม อาจารย์ วิธีสอน อุปกรณ์การสอน ตลอดจนการจัดอาคารสถานที่สำหรับเด็กเล็กโดยเฉพาะ

ในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษานั้นเป็นการจัดการศึกษาสำหรับประชาชนทั่วไป ซึ่งใช้จ่ายงบประมาณมาก และมีปัญหาข้อขัดข้องของหลายประการ ศึกษานิการจังหวัดจะต้องเป็นผู้แก้ปัญหาข้อขัดข้อง นั้น ๆ เพื่อให้การจัดการศึกษาระดับนี้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ เช่นการแสวงหาทุนเพื่อมาเร่งการศึกษา การหาทางสนับสนุนและส่งเสริมคุณภาพการศึกษา เป็นต้น

สำหรับการจัดการศึกษาในค่านิยมศึกษานั้น ศึกษานิการจังหวัดจะต้องรับผิดชอบช่วยเหลือในการรับนักเรียนเข้าศึกษา คือ การควบคุมความประพฤติของนักเรียน โดยส่งเสริมสนับสนุนกระตุ้นเตือนให้ครูอาจารย์และบุคลากรมีส่วนในหน้าที่ความรับผิดชอบที่มีต่อนักเรียนและบุคลากรของตน

นอกจากงานการศึกษาทั้ง 3 ระดับแล้ว ศึกษานิการจังหวัดยังมีหน้าที่รับผิดชอบงานสำคัญอีกหลายประการกล่าวคือ การควบคุมการสอบไล่ เช่น การสอบเพื่อแยกรับทุน ประโยชน์ต่าง ๆ และการสอบวิชาครู เป็นต้น การปกครองบังคับบัญชาครู อาจารย์ การดำเนินงานค่านิยมการเงิน ซึ่งได้แก่ การจัดหางบประมาณส่งเสริมการศึกษา การควบคุมดูแลการเบิกจ่ายเงิน การควบคุมการก่อสร้างอาคารเรียนให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและประหยัดงบประมาณ

นอกจากนี้ เชื้อ สาวิมาน ไก้อ่าวถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของศึกษาธิการจังหวัดในการประชุมศึกษาธิการจังหวัด ประจำปี 2506 ใ้ว่า ศึกษาธิการจังหวัด มีหน้าที่เป็นผู้บริหารงานในหน้าที่ทุกกรม กอง ของกระทรวงศึกษาธิการ เฉพาะภายใน เขตจังหวัดให้เป็นไปตามแผนการศึกษาชาติ ความกฎหมาย คำสั่ง ข้อบังคับ ระเบียบ คำแนะนำ คำชี้แจง แจ้งความ ประกาศ แดงการณ ข้าราชการ ว่าด้วยการศึกษา ความนโยบายของรัฐบาล เป็นผู้ตรวจพิจารณาบันทึกเรื่องที่อยู่ช่วยศึกษาธิการจังหวัด เจ้าหน้าที่ของเรื่องเสนอสั่งการ เป็นกรรมการรักษาบัญชีเงิน ควบคุมการศึกษา ตรวจสอบของส่วนราชการ ศึกษาธิการจังหวัด ทั้งสายงานธุรการ สายวิชาการ งาน สายการเงินและพัสดุ กับงานอื่น ๆ อันเป็นหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัด ให้ดำเนิน ไปโดยเรียบร้อย (เสริมศักดิ์ ศรีสุวรรณ 2513 : 22)

อนึ่ง ในฐานะที่ศึกษาธิการจังหวัดเป็นเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ทางการศึกษาศาสนา และศิลปวัฒนธรรมของจังหวัด ศึกษาธิการจังหวัดจึงมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการ เป็นผู้นำทางการศึกษา และจะต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของข้าราชการครู อาจารย์ ภายในจังหวัด ตลอดจนเป็นผู้ริเริ่มพิจารณา วางแผน และดำเนินการ หรือประสานการ การดำเนินการทางค่านการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดให้เจริญก้าวหน้า ตรงตามเป้าหมายและนโยบายของรัฐบาล แผนกพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนกศึกษาแห่งชาติ ตลอดจนให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ความจำเป็น และ ความต้องการของสังคม (สำนักงาน ปลัดกระทรวง กองการเจ้าหน้าที่ 2527 : 5)

บทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดในปัจจุบัน

เมื่อมีการขยายงานการจัดการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น กระทรวงศึกษาธิการซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานดังกล่าว จึงได้มีการเปลี่ยนแปลง และปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน ซึ่ง ทำให้มีผลกระทบตอบทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดไปค้ด้วย การเปลี่ยนแปลงทางค่าน การศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ที่มีผลกระทบตอบทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัด มีดังนี้

1. การโอนสังกัดของโรงเรียนประถมศึกษา เริ่มตั้งแต่เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2509 ได้มีการโอนโรงเรียนประถมศึกษาที่อยู่ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการไปสังกัดกระทรวงมหาดไทย โดยมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้ควบคุมดูแลจัดการแทน กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่รับผิดชอบในงานด้านวิชาการเท่านั้น ต่อมาเมื่อ 1 ตุลาคม 2523 ได้มีการโอนโรงเรียนประถมศึกษาจากกระทรวงมหาดไทยกลับมาอยู่ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการอีกครั้งหนึ่ง โดยกระทรวงศึกษาธิการได้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติขึ้นทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานด้านประถมศึกษาทั่วๆ ไป และในระดัมจังหวัดก็ได้จัดตั้งสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ขึ้นรับผิดชอบตามหน้าที่และความรับผิดชอบของศึกษาธิการจังหวัดเกี่ยวกับการประถมศึกษา จึงเปลี่ยนแปลงไป โดยศึกษาธิการจังหวัดมีบทบาทเป็นกรรมการในคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัด (ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัด พ.ศ. 2523 มาตรา 16)

2. การขยายงานการศึกษาออกโรงเรียน โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศจัดตั้งกรมการศึกษานอกโรงเรียนขึ้นใน ปี พ.ศ.2521 เพื่อทำหน้าที่จัดการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาการไม่รู้นั่งสือและวางแผนวิจัย พัฒนาฝึกอบรม ตลอดจนประสานงานเกี่ยวกับการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อขยายการศึกษานอกโรงเรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ทั้งในจังหวัดและอำเภอทั่วประเทศ ซึ่งศึกษาธิการจังหวัดได้มีบทบาทเกี่ยวกับการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนนี้เป็นอย่างมาก (กระทรวงศึกษาธิการ 2526 : 12) อาทิเช่น เป็นกรรมการในคณะกรรมการการศึกษานอกโรงเรียนภาค เป็นรองประธานกรรมการในคณะกรรมการการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด และเป็นผู้ควบคุมดูแล เร่งรัด ติดตามขอ ประสานงานในการปฏิบัติงานของสถานศึกษา สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน (ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษานอกโรงเรียน พ.ศ.2524)

3. การจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ในปี พ.ศ.2522 ได้มีการประกาศจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติขึ้นในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมคอกจนการป้องกันและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมแห่งชาติ

โดยได้มีการขยายการดำเนินงานไปยังจังหวัดและอำเภอ ซึ่งศึกษาธิการจังหวัดได้มีบทบาทเกี่ยวกับในงานด้านวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ 2526 : 16-17) โดเพิ่มบทบาทเป็นอนุกรรมการและเลขานุการของคณะอนุกรรมการวัฒนธรรมจังหวัด (ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยศูนย์วัฒนธรรม พ.ศ.2526)

4. การจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู ในปี พ.ศ.2523 ได้มีประกาศจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการเพื่อทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ดำเนินงานเกี่ยวกับหน้าที่ของคณะกรรมการข้าราชการครู(ก.ค.) อันเป็นองค์กรกลางบริหารงานบุคคลทางด้านการศึกษา ศึกษาธิการจังหวัดได้รับแต่งตั้งให้เป็นอนุกรรมการใน อ.ก.ค.จังหวัด เพื่อดำเนินงานให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง (กระทรวงศึกษาธิการ 2526 : 19)

5. การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท เพื่อให้สอดคล้องกับโครงการพัฒนาชนบทของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการในฐานะเป็นกระทรวงหลักในการพัฒนาชนบทแห่งชาติ ได้จัดทำแผนการหลายโครงการในการพัฒนาชนบท ในการจัดวางโครงการร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ศึกษาธิการจังหวัดได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการประจำจังหวัด ทำหน้าที่ประสานแผน แผนงานโครงการพัฒนาชนบทของส่วนราชการต่าง ๆ ในกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงอื่น ๆ ภายในจังหวัด

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและการบริหารงานด้านการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรมในหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการซึ่งมีผลกระทบทอบทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดดังกล่าวแล้ว กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานปลัดกระทรวง จึงได้ปฏิบัติงานในหน้าที่และความรับผิดชอบของศึกษาธิการจังหวัด เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน โดยมีการปรับค่านต่าง ๆ ดังนี้

1. ปรับมาตรฐานการกำหนดค่าแห่ง โดยกำหนดลักษณะงานที่ปฏิบัติของศึกษาธิการจังหวัด กล่าวคือ ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา ในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด เช่น ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและประสานนโยบายในการจัดการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในจังหวัดที่รับผิดชอบ การส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา การควบคุม มาตรฐานการศึกษา การนิเทศการศึกษา การจัดประชุมสัมมนา

หรือการอบรม การพัฒนาหลักสูตร แบบเรียน อุปกรณ์การศึกษา การใช้เทคนิคและวิธีการใหม่ ๆ ทางการศึกษา การจัดเก็บและการวิเคราะห์ข้อมูล การจัดทำสถิติ การศึกษา การวิเคราะห์ วิจัย ทางการศึกษา การเผยแพร่การศึกษา การบริหาร เกี่ยวกับการศาสนาและวัฒนธรรม การจัดตั้งและจัดสรรงบประมาณ การบริหารงาน การเงิน การบริหารงานบุคคล การติดตามและประเมินผลงานในความรับผิดชอบเป็นต้น และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง (สวัสดิการ สำนักงาน ก.ค. 2528 : 132)

2. กำหนดบทบาท อำนาจหน้าที่และโครงสร้างการบริหารงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดใหม่ เพื่อให้สามารถสนองงานของกรมต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ ในฐานะผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ โดยกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน เน้นหนักในลักษณะศูนย์ 3 ศูนย์ ได้แก่

ศูนย์บริการและประสานงาน มีลักษณะงานเป็นงานที่ปฏิบัติตามระเบียบและกฎหมายที่จะให้บริการแก่ส่วนราชการ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในระดัมจังหวัด ทั้งงานบริหารงานทั่วไป งานบริหารงานบุคคล งานการเงินบัญชีและพัสดุ โดยแบ่งงานของศูนย์ที่เป็น 2 ฝ่าย กล่าวคือ ฝ่ายบริหารงานทั่วไปรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดสำนักงาน งานสารบรรณ งานเกี่ยวกับธุรการ งานการเจ้าหน้าที่ของทุกกรมและงานของสำนักงาน กุรุสภา ฝ่ายการเงินบัญชีและพัสดุ รับผิดชอบเกี่ยวกับการเงินบัญชีของทุกกรมในส่วนภูมิภาคที่มีการเบิกจ่ายผ่านสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด รวมทั้งงานสวัสดิการต่าง ๆ ของข้าราชการและลูกจ้าง

ศูนย์ข้อมูลสถิติและวางแผน เป็นศูนย์กลางการเก็บรวบรวมข้อมูลทุกประเภท ในระดัมจังหวัด การจัดข้อมูลไปใช้ในการบริหาร การวางแผนงานโครงการ รวมทั้งการบริการข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์มาช่วยเป็นความประสานสัมพันธ์ เกี่ยวกับระบบข้อมูล ทั้งระดัมจังหวัด เขตและกระทรวง ในศูนย์นี้กำหนดให้งานอยู่ในความรับผิดชอบของฝ่ายแผนงานและวิชาการ ซึ่งมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการประมวลและวิเคราะห์ข้อมูล การวางแผนงบประมาณ รายจ่าย และประสานงานทางวิชาการบางส่วน และฝ่ายประสานงาน และกิจกรรมการศึกษามางส่วน

ศูนย์ศึกษาคณะและประเมินผล งานของศูนย์นี้มีเป้าหมายที่จะให้เป็นศูนย์ศึกษาคณะและประเมินผลการดำเนินงานของส่วนราชการสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด ทั้งในด้านการศึกษาคณะและประเมินผลการใช้หลักสูตร แบบเรียน และงานตามแผนงานโครงการ โดยกำหนดให้การปฏิบัติอยู่ในฝ่ายแผนงานและวิชาการ (กองแผนงานสำนักงานปลัดกระทรวง 2529 : 19)

3. ปรับโครงสร้างและระบบบริหารของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 กันยายน 2528 อนุมัติให้มีการปรับงานและโครงสร้างบริหารงานของกระทรวงศึกษาธิการ ที่มุ่งหวังให้มีการกระจาย อำนาจจากส่วนกลางไปสู่ส่วนภูมิภาค ในด้านการวางแผน การประสานงาน เพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกันตามแผนและการศึกษาคณะประเมินผลงานตามแผน โดยเฉพาะในระดับจังหวัด กระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรมจังหวัด ซึ่งกำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ศึกษาธิการจังหวัดเป็นรองประธานและให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเป็นสำนักงานเลขานุการของคณะอนุกรรมการชุดนี้ และให้คณะอนุกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

3.1 พิจารณาแนวทางในการพัฒนาการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรมระดับจังหวัด ในส่วนของกระทรวงศึกษาธิการ

3.2 กำหนดแผนงาน โครงการตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และเสนอของบประมาณประจำปี

3.3 ประสานงานการใช้ทรัพยากรและการปฏิบัติตามแผนงาน โครงการที่กำหนดขึ้น

3.4 ศึกษาประเมินผลการปฏิบัติงานตามขั้นตอนของแผน

3.5 ดำเนินการอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากกระทรวงศึกษาธิการ

(กองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ 252 : 130-131)

ความสำคัญของเรื่องที่ศึกษา

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าตำแหน่งศึกษาธิการจังหวัด เป็นตำแหน่งที่มีบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารการศึกษามาแล้วแต่

อดีต ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง การบริหารการศึกษา ศาสนา และ ศิลปวัฒนธรรมของกระทรวงศึกษาธิการ ตลอดจนการปรับบทบาทหน้าที่ และความ รับผิดชอบของศึกษาธิการจังหวัดหลายประการ ทำให้มีผลกระทบต่อการบริหาร การศึกษาของศึกษาธิการจังหวัดเป็นอย่างมาก เนื่องจากการบริหารการศึกษาของ ศึกษาธิการจังหวัดมีความเกี่ยวข้องกับงานการจัการการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ของทุกกรม หรือสำนักงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่มีการจัดการศึกษาในส่วน ภูมิภาค อีกประการหนึ่งการบริหารการศึกษาของบุคคลที่ดำรงตำแหน่งศึกษาธิการ จังหวัด ต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับบุคคลที่ดำรงตำแหน่งอื่น ๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วน ภูมิภาคเป็นจำนวนมาก ทั้งที่เป็นผู้บริหารการศึกษาด้วยกันและอยู่เกี่ยวข้องกับบริหาร การศึกษา เช่น ศึกษาธิการอำเภอ ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา ผู้บริหาร ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด และผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด ตลอดจน ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือ รองผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติราชการ แทนผู้ว่าราชการจังหวัด เกี่ยวกับงานด้านการศึกษา ศาสนาและศิลปวัฒนธรรม

ในการบริหารงาน หากบทบาทที่ปฏิบัติจริงของศึกษาธิการจังหวัดและบทบาท ความความคาดหวังของผู้บริหารการศึกษา ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องมีความสอดคล้องกันแล้ว ก็จะทำให้การบริหารงานการศึกษาของศึกษาธิการจังหวัดเป็นไปด้วยดี และประสบผล สำเร็จตามความมุ่งหมาย แต่ถ้าหากบทบาทที่ปฏิบัติจริง และบทบาทความความคาดหวัง ของผู้บริหารการศึกษา ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องไม่สอดคล้องหรือมีความขัดแย้งกันแล้ว ก็จะทำให้ศึกษาธิการจังหวัดมีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน และทำให้การบริหาร การศึกษาไม่ประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมายได้

ดังนั้นการศึกษามหาที่ปฏิบัติจริงของศึกษาธิการจังหวัด และการศึกษา ความความคาดหวังของผู้บริหารการศึกษาและบุคคลผู้เกี่ยวข้อง กับการบริหารงานของ ศึกษาธิการจังหวัด ก็จะเป็นข้อมูลในการนำเสนอแนะของศึกษาธิการจังหวัดในการ บริหารการศึกษา จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการวิจัยคามหัวข้อดังกล่าวข้างต้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษามหาบทที่ปฏิบัติจริงของศึกษาธิการจังหวัดในการบริหารการศึกษา
2. เพื่อศึกษาความคาดหวังของผู้บริหารการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาเกี่ยวกับมหาบทของศึกษาธิการจังหวัดในการบริหารการศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษามหาบทของศึกษาธิการจังหวัดในการบริหารการศึกษา โดยศึกษามหาบทที่ปฏิบัติจริง และมหาบทที่คาดหวังของผู้บริหารการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาเกี่ยวกับมหาบทของศึกษาธิการจังหวัดในการบริหารการศึกษา
2. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษามหาบทของศึกษาธิการจังหวัดตามกรอบงานของศึกษาธิการจังหวัดที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง คู่มือปฏิบัติงาน แนวความคิด และหลักการบริหารการศึกษา ซึ่งมีดังต่อไปนี้
 - 2.1 การให้คำปรึกษาแนะนำ และช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัด
 - 2.2 การกำหนดนโยบายพัฒนาการศึกษา
 - 2.3 การวางแผนพัฒนาการศึกษา
 - 2.4 การประสานงานการจัดกิจกรรมการศึกษา
 - 2.5 การส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชน
 - 2.6 การเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดทำสถิติทางการศึกษา
 - 2.7 การส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา
 - 2.8 การควบคุมมาตรฐานการศึกษา
 - 2.9 การงบประมาณและการบริหารงานการเงินและบัญชี
 - 2.10 การบริหารงานบุคคล
 - 2.11 การบริหารงานธุรการ
 - 2.12 การศึกษาค้นคว้าและประเมินผล

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

บทบาท หมายถึง หน้าที่หรือเงื่อนไขที่องค์กรกระทำและบรรดาสิทธิต่าง ๆ ที่ได้มาพร้อมกับตำแหน่ง

บทบาทที่ปฏิบัติจริง หมายถึง หน้าที่หรือการกระทำที่ศึกษาธิการจังหวัดได้ปฏิบัติอยู่จริงเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา

บทบาทที่คาดหวัง หมายถึง หน้าที่หรือการกระทำที่ศึกษาธิการจังหวัดควรปฏิบัติในการบริหารการศึกษา

การบริหารการศึกษา หมายถึง การบริหารการศึกษา ศาสนาและศิลปวัฒนธรรม

การกำหนดนโยบายพัฒนาการศึกษา หมายถึง การกำหนดแนวทางสำหรับปฏิบัติการหรือคำเนิการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายในการวางแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนาและศิลปวัฒนธรรมของจังหวัด

การวางแผนพัฒนาการศึกษา หมายถึง การวางแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนาและศิลปวัฒนธรรมระยะ 5 ปีของจังหวัด การวางแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนาและศิลปวัฒนธรรมประจำปีของจังหวัดและการวางแผนปฏิบัติการประจำปีของจังหวัด

การประสานงานการจัดกิจกรรมการศึกษา หมายถึง การประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัด เพื่อให้การจัดกิจกรรมทางการศึกษา ศาสนาและศิลปวัฒนธรรมเป็นไปด้วยความราบรื่น ส่งเสริมให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์โดยปราศจากความขัดแย้ง

การส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชน หมายถึง การร่วมมือกับชุมชนจัดกิจกรรมทางการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรมตลอดจนกิจกรรมอื่น ๆ ของชุมชน

การเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดทำสถิติทางการศึกษา หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดระบบสารสนเทศทางการศึกษา ศาสนาและศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดตลอดจนการให้บริการข้อมูลดังกล่าว

การส่งเสริมและการพัฒนาการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานเพื่อสนับสนุนสถานศึกษาหรือหน่วยงานทางการศึกษาในการจัดกิจกรรมทางการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรมให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งได้แก่การนิเทศการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร การวิจัยทางการศึกษา และการส่งเสริมโอกาสทางการศึกษา

การควบคุมมาตรฐานการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานเพื่อให้การจัดกิจกรรมทางการศึกษาในจังหวัด เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง และเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษา

การงบประมาณและการบริหารการเงินและบัญชี หมายถึง การขอจัดตั้งงบประมาณตามแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรมของจังหวัด และการบริหารงานการเงินเมื่อได้รับจัดสรรประจำปีงบประมาณแล้ว

การบริหารงานบุคคล หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับการบรรจุแต่งตั้งโยกย้าย ทำนุบำรุงรักษา พัฒนาและการดำเนินการทางวินัยของข้าราชการสังกัดราชการส่วนภูมิภาคภายในจังหวัด

การบริหารงานธุรการ หมายถึง การควบคุม ดูแล ตรวจสอบการปฏิบัติงานธุรการของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

การติดตามและประเมินผล หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับการตรวจติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินกิจกรรมการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรมภายในจังหวัด

ผู้บริหารการศึกษา หมายถึง ศึกษาธิการจังหวัด ศึกษาธิการอำเภอ ประธานกรรมการสามัญศึกษาจังหวัด หัวหน้าศูนย์หรือผู้อำนวยการศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัด และผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด

ผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา หมายถึง ผู้ว่าราชการจังหวัด

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลพื้นฐานให้กระทรวงศึกษาธิการนำไปพิจารณาเพื่อปรับบทบาทของศึกษาธิการจังหวัดให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

2. ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลพื้นฐานให้ศึกษาธิการจังหวัดนำไปพิจารณาเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานของคนในสังกัดของกรมทบมาทหน้าที่

3. ผลการวิจัยจะช่วยให้ผู้บริหารการศึกษา และผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษามีความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดที่ดียิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและตัวอย่างประชากร
ประชากรที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริง และบทบาทที่คาดหวังของศึกษาธิการจังหวัด ไค่แก๋ มุคคอส 2 กลุ่ม คือ ผู้บริหารการศึกษาจำนวน 1,094 คน และผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา จำนวน 72 คน

ตัวอย่างประชากรสำหรับคอมแบบสอบถามคือ

1.1 ผู้บริหารการศึกษา ไค่แก๋

ศึกษาธิการจังหวัด ใช้ประชากรทั้งหมด จำนวน 72 คน

ศึกษาธิการอำเภอ ประกอบด้วยศึกษาธิการอำเภอที่ปฏิบัติงานประจำอยู่ในส่วนภูมิภาค จำนวน 706 คน สุ่มตัวอย่างง่ายตามเกณฑ์ของมอร์แกนได้ ตัวอย่างประชากรจำนวน 248 คน

ประธานกรรมการสามัญศึกษาจังหวัด ใช้ประชากรทั้งหมด จำนวน 72 คน

หัวหน้าศูนย์ หรือผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ใช้ประชากรทั้งหมด จำนวน 72 คน

ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด ใช้เป็นประชากรทั้งหมด จำนวน 72 คน

1.2 ผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา ไค่แก๋ ผู้ว่าราชการจังหวัด ใช้ประชากรทั้งหมด จำนวน 72 คน

รวมตัวอย่างประชากรทั้งสิ้น จำนวน 608 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสอบถามและแนว
การวิเคราะห์เอกสารทั้งนี้

2.1 แบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริง และที่ควรปฏิบัติ
ของศึกษาธิการจังหวัดในการบริหารการศึกษา มีลักษณะเป็นคำถามแบบตรวจสอบ
รายการและแบบมาตราประเมินค่า

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับบทบาทของศึกษาธิการจังหวัดที่ได้
ปฏิบัติจริง ที่ควรปฏิบัติและไม่ควรปฏิบัติเพิ่มเติมจากบทบาทที่ได้ระบุไว้

แบบสอบถามที่สร้างขึ้นได้แก่ไขปรับปรุงโดยคำแนะนำของอาจารย์
ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน จึงนำไปใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการวิจัยต่อไป

2.2 แนวการวิเคราะห์เอกสาร มีลักษณะเป็นตาราง วิเคราะห์เอกสาร
เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศึกษาธิการจังหวัด ซึ่งได้แก่ แผนปฏิบัติการประจำปีของ
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด และรายงานการปฏิบัตินโยบายของศึกษาธิการจังหวัด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเก็บข้อมูลที่เป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้จัดส่งแบบสอบถามไปยัง
ผู้บริหารการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาทางไปรษณีย์ สำหรับการ
เก็บแบบสอบถามนั้นผู้ตอบแบบสอบถามได้ส่งคืนผู้วิจัย โดยทางไปรษณีย์ เช่นกัน

3.2 การเก็บข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสาร ซึ่งได้แก่ แผนปฏิบัติการ
ประจำปี และรายงานการปฏิบัตินโยบายของศึกษาธิการจังหวัด ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บ
ข้อมูลด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลจากแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์ด้วยการหาค่าความถี่
การอยุ่ละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 ข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสาร นำมาวิเคราะห์เนื้อหาสาระ
และเรียบเรียงเป็นหมวดหมู่ตามลักษณะของงาน

การรายงานผลการวิจัย

การรายงานผลการวิจัย มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัยและการรายงานผลการวิจัย

บทที่ 2 แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของศึกษานิเทศก์ในการบริหารการศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากรและประชากรตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย ประกอบด้วย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและขอเสนอแนะ

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย